

Zavedení přípravného jazykového kurzu před vstupem na střední školu

1. Popis situace

Žáci ukončující ZŠ bez dostatečné znalosti češtiny

V základních školách se ve školním roce 2018/19 vzdělávalo 24 026 žáků s cizí státní příslušností¹. Nastavení jazykové přípravy a následné podpory v osvojování akademického jazyka **není na základních školách uspokojivě vyřešeno**. Podpory se dostane přibližně 26 % potřebných žáků, nejčastěji ale v podobě 1-3 hodin češtiny jako druhého jazyka (ČDJ) týdně, což je nedostatečné pro osvojení akademického jazyka potřebného pro úspěšné zvládnutí jednotné přijímací zkoušky (JPZ) a následně SŠ. **A proto si velké množství žáků neosvojí dostatečně vyučovací jazyk, ačkoliv část školní docházky absolvují v českém vzdělávacím systému².**

Podle statistických údajů MŠMT bylo ve školním roce 2018/19 v 9. ročnících **2 000 žáků s cizí státní příslušností** v celé ČR. Ačkoliv tyto žáci nemusí mít po ukončení základní povinné školní docházky dostatečnou znalost češtiny nezbytnou k úspěšnému zvládnutí přijímacího řízení, potažmo pokračování ve studiu na střední škole, úroveň osvojení vyučovacího jazyka u těchto žáků nikdo systematicky nezjišťuje. Podle našeho kvalifikovaného odhadu³ předpokládáme, že minimálně **300 a maximálně 520⁴ z nich neovládá jazyk na dostatečné úrovni** (tedy na úroveň min. B1). Mohou to být žáci, kteří do ČR přišli později a do ZŠ nastupovali ve vyšších ročnících, a/nebo neměli dostatečnou jazykovou přípravu (ačkoliv mohou být v ČR již delší dobu). Kromě žáků s cizí státní příslušností neovládají jazyk dostatečně i někteří další žáci s občanstvím ČR, kteří mají například migrační zkušenost, dvojí občanství či žijí ve vícejazyčné domácnosti.

Všichni tyto žáci jsou ohroženi neúspěchem u jednotných přijímacích zkoušek, po případném přijetí na SŠ jsou nadále ohroženi předčasným odchodem ze vzdělávání.

Podoba přijímacích zkoušek

Současné nastavení jednotných přijímacích zkoušek neumožňuje adekvátní úpravu zkoušky pro žáky bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka, kteří absolvovali část vzdělávání ve škole v ČR.

„Osobám, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území České republiky, se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je

¹ Statistická ročenka školství MŠMT (<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>)

² Podle odborníků trvá zvládnutí akademického jazyka, který je podmínkou školní úspěšnosti, pět až sedm let, v některých případech až 10 let. Více např. práce profesora J.Cumminse.

³ Vycházíme z dotazníkového šetření, které proběhlo ve šk.roce 2018/19. Více v [Závěrečná zpráva: Odhad počtu žáků s odlišným mateřským jazykem na školách a opatření využívaná pro jejich podporu](#), META, o.p.s. a Sociologického ústavu AV ČR. Autorky závěrečné zprávy z šetření mimo jiné usuzují, že „pokud bychom z dat chtěli vyvodit závěr pro odhad počtu žáků s OMJ na základě počtu žáků cizinců, pak můžeme usuzovat, že počty žáků s OMJ se mohou pohybovat od 75 do 97 % žáků cizinců“. To by znamenalo, že z celkového počtu žáků v 9. ročníku je cca 1500 – 1940 žáků, kteří nejsou rodilí mluvčí a jsou v určité fázi osvojení češtiny. Podle zmíněného šetření je v ZŠ přibližně 27 % žáků, kteří mají češtinu osvojenou maximálně na komunikační úroveň (tedy do A2, max. B1). To znamená, že v 9. ročníku mohlo být takových žáků v rozmezí 405–523. Je ale pravděpodobné, že takových žáků bude v 9. třídě méně, než uvádí průměr za ZŠ (2/3 nově přichozích žáků přichází totiž na 1. stupeň ZŠ a v 9. třídě by měli mít jazyk osvojen již na zmíněné komunikační úrovni).

⁴ V listopadu 2019 jsme oslovili vybrané pedagogy ZŠ s krátkým dotazníkem, ti odhadli, že z jejich žáků 8. a 9. ročníků nemá dostatečnou znalost češtiny (a tudíž by před vstupem na SŠ potřebovali přípravný kurz) přibližně 47 - 93 žáků. Jednalo se o 25 pedagogů základních škol z 10 krajů. Pedagogové SŠ uvedli, že z jejich žáků by dotyčný kurz potřebovalo 89 – 137 žáků. Odpovídalo 29 pedagogů SŠ z 8 krajů ČR. Výsledky šetření jsou na <https://www.inkluzivniskola.cz/vysledky-dotazniku-rocni-kurz-pred-ss>.

součástí přijímací zkoušky. Znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob ověří rozhovorem".⁵

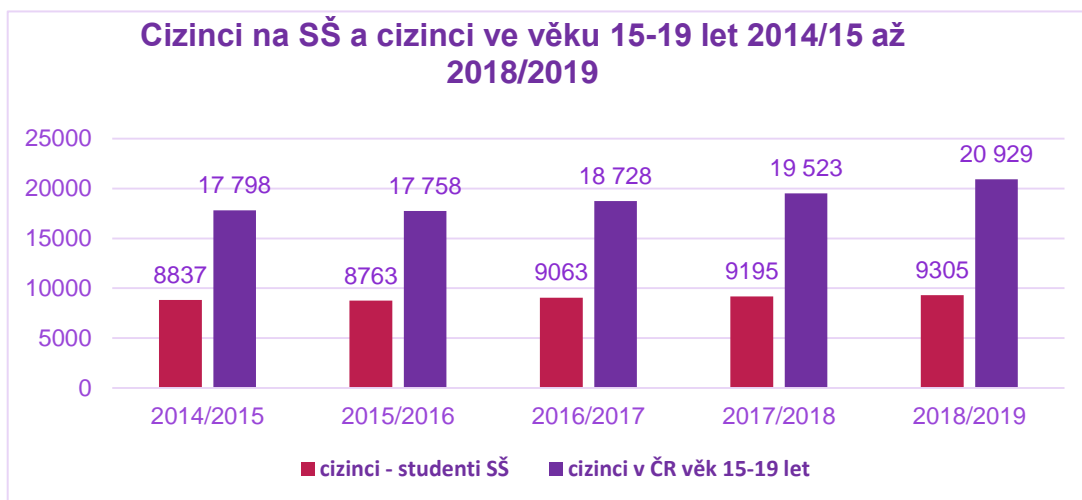
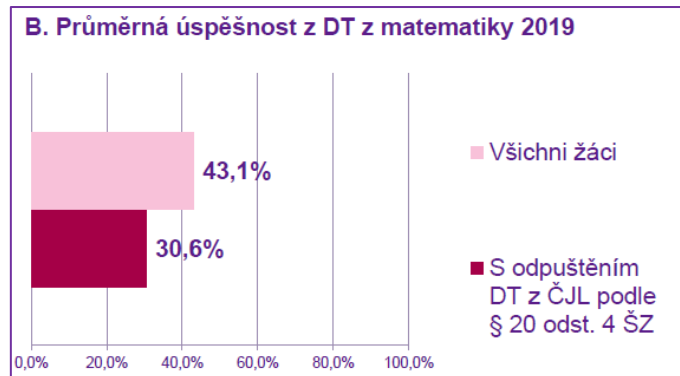
O odpuštění testu z českého jazyka tedy nemohou žádat žáci, kteří se již (byť i jen pár měsíců) vzdělávali v české ZŠ, přestože češtinu na úroveň rodilého mluvčího nemohli kvůli krátké době v ČR prokazatelně zvládnout. Tito žáci mají možnost úpravy JPZ na doporučení z ŠPZ. Na základě tohoto doporučení mohou získat prodloužení doby konání přijímací zkoušky (z ČJL i matematiky shodně) a použití překladového slovníku. V případě, že má uchazeč velmi nízkou úroveň vyučovacího jazyka, je tato úprava nedostatečná a žáci nemají šanci uspět. **Počet ani úspěšnost těchto žáků nikdo systematicky nezjišťuje.**

Žáci, kteří si požádali o odpuštění testu z ČJL na základě § 20, odst. 4 ŠZ, konají písemnou zkoušku z matematiky. Jejich úspěšnost v testu z matematiky je výrazně nižší než u rodilých mluvčích, jak dokládá graf po pravé straně⁶. Test je totiž zcela v češtině a úlohy vyžadují porozumění i velmi komplikovaným zadáním. Viz ukázka v příloze. Nastavení přijímacích zkoušek tedy není optimální ani pro uchazeče přicházející přímo ze zahraničí.

Žáků, kteří absolvovali základní školu v zahraničí a žádali si o úpravu JPZ bylo v roce 2018 **260** a v roce 2019 **282**. Tito žáci mají s největší pravděpodobností nedostatečnou znalost vyučovacího jazyka, potřebnou pro zvládnání střední školy a hrozí jim předčasné opuštění vzdělávacího systému.

Podle šetření mezi pedagogy z 25 ZŠ v posledních dvou letech negativně ovlivnilo nastavení jednotných přijímacích zkoušek zhruba 17 - 45 žáků. Z pohledu středních škol, jejichž pedagogů se v rámci dotazníku vyjádřilo 29 z 8 krajů ČR, nebylo z důvodu nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka na školu přijato 16 – 36 uchazečů s OMJ. Z přijatých žáků by navíc podpořit v češtině přípravným kurzem potřebovalo zhruba 89 - 137 žáků (vyplývá z odpovědí 29 pedagogů SŠ).

Podle informací z některých krajů existuje poměrně početná skupina mladých osob, které po absolvování základní školy již nenastoupí do dalšího stupně vzdělávání⁷. Ze statistik není zřejmé, v kolika případech se to týká mladých s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Ale statistická data zaměřená na cizince ukazují, že takovýchto osob mohou být v ČR i tisíce. Viz následující graf, který porovnává počet cizinců na SŠ s počtem cizinců ve věku obvyklého pro střední vzdělávání, kteří jsou v ČR evidováni⁸.

⁵ § 20, odst. 4 školského zákona

⁶ Údaje poskytl CERMAT.

⁷ Například v Plzeňském kraji se jedná o zhruba 500 mladistvých.

⁸ Někteří z cizinců v daném věku mohou být ještě na ZŠ, někteří ani nemusí v ČR skutečně pobývat, přesto je velmi pravděpodobné, že značná část z nich v ČR pobývá a nestuduje střední školu. Zároveň je v ČR poměrně početná skupina cizinců z EU, kteří nemusí být ve statistikách MV ČR, protože se nemusí přihlašovat k pobytu. Dále existuje podle našeho odhadu maximálně dalších tisíc žáků cizinců na soukromých středních školách, které nejsou v rejstříku MŠMT. Žádný z těchto údajů ovšem nevysvětluje, proč je poměr žáků cizinců na SŠ oproti celkovému počtu cizinců z populace více než 2x nižší než u českých vrstevníků (u těch se pohybuje kolem 93%).

Ani po přijetí nemají žáci s OMJ vyhráno

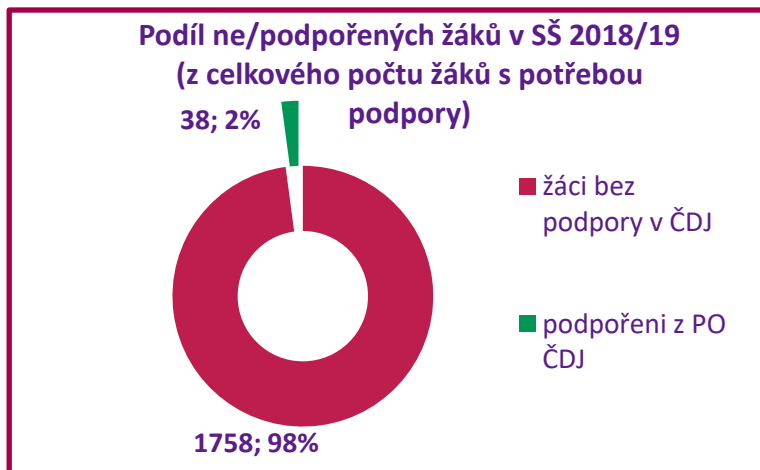
Podle údajů z MŠMT, které máme k dispozici, **absolvují střední školu ukončenou maturitní zkouškou v řádném termínu pouze čtyři z deseti žáků s cizí státní příslušností**, což je o polovinu menší úspěšnost než u žáků s občanstvím ČR. Žáci s migračním původem patří mezi žáky ohrožené dosahováním horších výsledků ve vzdělávání a také předčasným odchodem ze vzdělávání také dle různých mezinárodních šetření, zpráv a doporučení (zprávy OECD, PISA, dokument EK *Social Investment Package*, *Evropská sociální charta apod.*).

Na otázku, kolik žáků za rok průměrně ukončí studium na střední škole z důvodu nedostatečné znalosti češtiny, odhadli pedagogové SŠ počet žáků na 23–57 z 29 dotázaných středních škol.

Žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka mají podle vyhlášky č. 27/2016 sb., *O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných* nárok na podpůrná opatření. Ta mohou mít podobu přizpůsobení metod a aktivit v 1. stupni PO, ve 2. a 3. stupni pak mohou být doporučena také PO v podobě pedagogické intervence, výuky češtiny jako druhého jazyka (v rozsahu 3 hod./týden), vzdělávání dle IVP či podpory asistenta pedagoga.

Podle šetření, které realizoval NÚV v roce 2018⁹, dostává podporu formou **podpůrných opatření** více než polovina z žáků, jejichž pedagogové se šetření účastnili. Jednalo se o 251 ze 476, tj. 53 % žáků s nedostatečnou znalostí češtiny. Většina z podpůrných opatření je ale poskytována v rámci 1. stupně PO (32 % žáků z daného šetření) nebo pedagogickou intervencí, a/nebo pomocí speciálních pomůcek (21 % žáků). Tento způsob podpory je pro žáky s nedostatečnou znalostí češtiny málo efektivní, zvláště pokud musí zvládat také odbornou terminologii. Ovšem 47 % žáků SŠ z daného šetření **nebylo podpořeno vůbec**.

Zaměřili jsme se na klíčové opatření pro rozvoj žáků s neznalostí či nedostatečnou znalostí jazyka, kterým je výuka češtiny jako druhého jazyka. Podle dostupných údajů z MŠMT se **podpory v češtině jako druhém jazyce z podpůrných opatření dostává pouze 2 % ze všech potřebných žáků**¹⁰.

Přípravenost středních škol a pedagogů SŠ

Podle šetření NÚV z roku 2018 je pedagogická připravenost „učitelů středních škol (...) *nedostačující*. Samy školy uváděly jako potřebné kurzy (prezenční i elektronické) výuky češtiny jako druhého jazyka (15,6 %) i kurzy pro učitele dalších vyučovacích předmětů včetně předmětů praktického vyučování (9,4 %) zaměřené na didaktiku a sociokulturní kompetence ve vzdělávání žáků-cizinců.“¹¹ Podle zjištění ČŠI v roce 2015¹² „pedagogové, kteří vzdělávají žáky s odlišným mateřským jazykem, absolvovali další vzdělávání v oblasti práce s žáky cizinci nebo s žáky s odlišným mateřským jazykem pouze v malé míře. Takto zaměřeného dalšího vzdělávání se pedagogové účastnili pouze v 8,8 % navštívených škol“.

Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, v minimálním počtu středních škol je zajištěna výuka češtiny jako druhého jazyka pro žáky bez znalosti češtiny. Z důvodu nastavení jednotných přijímacích zkoušek je mnoho uchazečů

⁹ Více v **Zpráva z monitoringu pedagogické realizace podpůrných opatření pro žáky – cizince v roce 2018**, NÚV, dostupné na https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/nuv-zprava-monitoring_ss-2018_1.pdf.

¹⁰ Žáků cizinců je ve školách více než 9 tisíc, ne všichni ovšem potřebují podporu v češtině. Kvalifikovaným odhadem jsme dospěli k odhadovanému počtu žáků s neznalostí nebo nedostatečnou znalostí jazyka na 1796, je ale možné, že tento počet bude ještě vyšší. Pedagogové z 29 SŠ uvedli, že až 137 žáků by potřebovalo intenzivní výuku ČDJ před vstupem na SŠ, pravděpodobně mají ale více žáků, kteří nepotřebují intenzivní výuku, ale jejichž jazykové znalosti nejsou dostatečné například pro zvládnutí závěrečné maturitní zkoušky z češtiny.

¹¹ Více v **Zpráva z monitoringu pedagogické realizace podpůrných opatření pro žáky – cizince v roce 2018**, NÚV, dostupné na <http://www.nuv.cz/file/3630/>.

¹² Více v Tematická zpráva Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem, dostupná na <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Vzdelavani-deti-a-zaku-s-odlisnym>.

s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nuceno studovat obory, které nejsou ukončeny maturitní zkouškou. Žáci těchto oborů musí často již na začátku svého studia absolvovat praktický výcvik. Bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka je ale účast na tomto výcviku komplikovaná a mnohdy i nebezpečná z důvodu nepochopení bezpečnostním pokynům. Z těchto důvodů v současné době i mnoho učilišť odmítá přijímat uchazeče bez znalosti češtiny. Tito mladí lidé nemají žádnou šanci na studium střední školy v ČR a končí buď na úřadu práce (pokud mají trvalý pobyt) a tím jsou zbytečně zátěží pro společnost, nebo je jejich osud ještě složitější. V tom lepším případě pracují v nekvalifikovaných profesích. Česká republika tímto zbytečně přichází o jejich potenciál.

Shrnutí situace

Z výše uvedeného vyplývá několik oblastí, které jsou v současné chvíli nedostatečně ošetřeny, nebo nejsou ošetřeny vůbec:

- **chybí data o úrovni češtiny u absolventů ZŠ**, u kterých hrozí nedostatečná znalost vyučovacího jazyka
- **nejsou přijímána potřebná opatření na podporu znalosti vyučovacího jazyka** u žáků v 8. a 9. ročnících ZŠ
- **přijímací řízení nereflktuje skupinu žáků absolvujících ZŠ v ČR bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka** (musí absolvovat stejný test jako rodilí mluvčí, který není možné složit s jazykovou bariérou)
- **test z matematiky musí skládat všichni uchazeči, a to včetně nově příchozích bez znalosti vyučovacího jazyka**, test je koncipován pro rodilé mluvčí a není možné jej složit s jazykovou bariérou
- výsledky jednotných přijímacích zkoušek **nevyjadřují studijní připravenost účastníků** na vzdělávání (jejich vzdělávací potenciál)
- mnoho uchazečů je tak při JPZ z důvodu nedostatečné jazykové znalosti předem znevýhodněno
- žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (ať už uspějí či neuspějí u JPZ), **nemají možnost si osvojit potřebné jazykové znalosti** a dovednosti v adekvátně zaměřeném jazykovém kurzu
- pravděpodobně **mnoho mladých lidí s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka nenastoupí do středního vzdělávání**
- někteří žáci jsou nuceni zvolit si **studium školy neodpovídající jejich studijnímu potenciálu** jen z důvodu nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka
- **střední školy neposkytují dostatečnou podporu žákům s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka** (včetně SOU, které posílají žáky do provozoven na praktický výcvik).

Důsledkem těchto vážných nedostatků našeho vzdělávacího systému má značná část mladých lidí ztížen přístup ke střednímu vzdělávání, případně čelí předčasnému ukončení vzdělávání z důvodu nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka. Tento fakt může mít ve svých důsledcích velmi neblahé následky na poli zaměstnanosti, ekonomické soběstačnosti a sociálním zabezpečení této cílové skupiny, ale i v sociální soudržnosti, ekonomické situaci a bezpečnosti v celospolečenském měřítku. Česká republika tak plýtvá potenciálem mnoha mladých lidí jen proto, že nebere v potaz jazykové znevýhodnění těchto osob.

2. Řešení situace

Z předchozích informací vyplývá, že v České republice je přibližně 560 až 780¹³ mladých lidí ve věku přechodu na střední školu, kteří nedostatečně nebo vůbec neovládají vyučovací jazyk a jejichž šance na úspěšné zvládnutí jednotné přijímací zkoušky a především studia na střední škole je významným způsobem ohrožena až znemožněna.

META, o.p.s. organizuje již čtvrtým rokem intenzivní **roční přípravný kurz** před vstupem na SŠ, jehož cílem je osvojení základní komunikační úrovně češtiny, základů akademického jazyka z vybraných témat předmětů ZŠ a osvojení sociokulturního minima a základních reálií ČR. Kurz má podobu běžné školní docházky, studenti se vzdělávají pět dní v týdnu v rozsahu 29-30 vyučovacích hodin češtinu jako druhý jazyk, zároveň jsou podporovány jejich osobnostně-sociální kompetence a mají podporu sociálního pracovníka, včetně kariérního poradenství¹⁴.

Tento kurz vnímáme jako potřebný a funkční nástroj, který umožní rovný přístup ke střednímu vzdělávání nově příchozím žákům, kteří do ČR přichází bez znalosti češtiny.

¹³ Jedná se o rozmezí, které vychází ze součtu žáků 9. ročníků bez dostatečné znalosti češtiny (300-520 žáků, viz strana 1 tohoto dokumentu) a uchazečů, kteří si žádali o odpuštění testu z ČJL podle § 20, odst. 4 ŠZ (260-280 uchazečů v roce 2018, 2019, viz strana 2 tohoto dokumentu).

¹⁴ Více o kurzu například v publikaci [Jak jsme organizovali přípravný kurz](#).

Z již citovaného šetření NÚV na středních školách také vyplynulo, že stejnou potřebu vnímají i školy. Považují za potřebné, aby žáci středních škol, kteří neukončili povinnou školní docházku v ČR, nebo jejichž znalost češtiny při přijímacích zkouškách je nedostačující, museli absolvovat před nástupem na střední školu intenzivní jazykový kurz – ideálně v období letních prázdnin (14,3 %)¹⁵. Z pedagogů ZŠ a SŠ, kteří byli za tímto účelem osloveni, považuje přípravný kurz před nástupem na SŠ jako potřebný 100 % z nich. Jejich výpovědi včetně zdůvodnění jsou přílohou tohoto dokumentu. Zde uvedeme jedno ilustrativní vyjádření:

„Vzdělávání žáků s OMJ je velmi náročné. Aby to fungovalo, je takový žák vzděláván inkluzivně, což znamená i inkluzivní hodnocení, které ovšem nelze očekávat v případě státní maturity. Tuto realitu dokládá příběh mé žákyně z Vietnamu, která v ČR absolvovala 9. třídu ZŠ a poté čtyři roky na SŠ. Byla to studentka velmi pracovitá a pilná, po celou dobu studia měla vyznamenání, ALE... státní maturitu z češtiny zvládla až na druhý pokus a s hodnocením dostatečná (což ale neodpovídá tomu, jak moc na své češtině pracovala). Přípravný kurz češtiny by pomohl nejenom jí, ale hlavně pedagogům, kteří by pak nemuseli učit základní slovní zásobu a fráze, ale mohli se věnovat učení odborného jazyka.“

Učitelka ČJL, SŠ Liberecký kraj

Takovýto kurz v současném vzdělávacím systému zásadním způsobem chybí. Podíváme-li se do zahraničí (do států s letitými zkušenostmi s žáky s migrační historií), je jazyková podpora před vstupem na SŠ vždy systematicky zajištěna¹⁶.

Organizační zajištění a finanční náročnost jazykového přípravného kurzu

Roční přípravný kurz bude třeba zajistit pravděpodobně v každém kraji ČR. V některých krajích bude muset být otevřeno více tříd. META, o.p.s. v současné chvíli otevírá tento kurz pro 24 studentů zejména z Prahy, poptávka je ale mnohonásobně vyšší.

Pokud je žáků/mladých lidí¹⁷ ve věku 15+ bez dostatečné znalosti češtiny až 780, bylo by takovýchto tříd potřeba až 60 v celé ČR.

Někteří žáci mohou být podpořeni v připravovaném systému MŠMT pro ZŠ, který se podle dostupných informací začne realizovat od ledna 2021. To se bude pravděpodobně týkat 20–50 % z těchto žáků. Zbývající mladí lidé přijdou přímo ze zahraniční školy, nebo nebudou mít ani po absolvování podpory na ZŠ dostatečnou znalost češtiny pro zvládnutí výuky na SŠ.

Reálně by tedy mělo být otevřeno zhruba 30–48 ročních přípravných tříd před vstupem na SŠ v celé ČR.

Tyto třídy by měly být:

- **organizovány a koordinovány jednotlivými kraji** (nelze organizovat jednotlivými středními školami),
- **financovány nárokově ze státního rozpočtu** (rovný přístup ke vzdělávání),
- realizovány například **jazykovými školami** s právem státní jazykové zkoušky, nebo vybranými základními či středními školami, pro účastníky **zdarma**,
- **otevřené pro všechny uchazeče bez ohledu na státní příslušnost či typ pobytu** (rozhodující je úroveň vyučovacího jazyka),
- **součástí vzdělávacího systému¹⁸** (poskytované ve školách z rejstříku škol a školských zařízení), což studentům umožní **status studenta a přístup k sociálnímu zabezpečení¹⁹**
- **propojeny s poskytovateli sociálních služeb** (podpora při orientaci v českém vzdělávacím systému, podání přihlášky na SŠ, vč. orientace v potřebných dokladech a postupech) a **kariérovým poradenstvím**

¹⁵ Více v **Zpráva z monitoringu pedagogické realizace podpůrných opatření pro žáky – cizince v roce 2018**, NÚV, 2018, dostupné na https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/nuv-zprava-monitoring_ss-2018_1.pdf.

¹⁶ Viz například srovnávací studie **Přístup k začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem – komparace národních politik**, META, o.p.s., 2015, dostupné na https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/komparace_narodnich_politik.pdf.

¹⁷ Někteří z těchto mladých lidí nebudou zapsáni do žádné školy, proto nelze hovořit o žácích.

¹⁸ Nabízí se možnost zakomponovat tento kurz do školského zákona podobně jako kurz pro získání základního vzdělání v § 55 odst. 3 školského zákona.

¹⁹ Tyto změny budou znamenat úpravy následujících předpisů: Vyhláška č. 19/2014 Sb. *O zápisu vzdělávacích institucí do seznamu vedeného pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění a o studiu v jednoletých kurzech cizích jazyků s denní výukou a Zákon o státní sociální podpoře* č. 117/1995 Sb. Změna bude vyžadovat součinnost s MPSV ČR, případně i MV ČR (Zákon o pobytu cizinců).

Další potřebné změny

Ačkoliv je zavedení ročního přípravného kurzu klíčovým opatřením sledujícím rovnost příležitostí pro studium SŠ žáků bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka, není to opatření jediné. V následujících bodech citujeme plně doporučení, která vzešla z již zmiňovaného šetření NÚV, se kterými se zcela ztotožňujeme:

„Monitoring jasně prokázal, že především na středních odborných školách a středních odborných učilištích je třeba posílit podporu učitelů v následujících oblastech:

- Zlepšit **informovanost středních škol**, kde lze získat informace a pomoc týkající se vzdělávání cizinců včetně využívání podpůrných opatření.
- Zvýšit **nabídku kurzů pro učitele češtiny jako druhého jazyka** se zaměřením na SŠ.
- Vytvořit **nabídku kurzů** zaměřených na vzdělávání žáků-cizinců/OMJ **pro učitele všeobecně vzdělávacích i odborných předmětů na SŠ**.
- Rozšířit nabídku **metodických a výukových materiálů** pro výuku češtiny jako druhého jazyka na SŠ.
- Vytvořit metodické a výukové materiály pro další vyučovací předměty.
- **Rozšířit nabídku kurzů češtiny pro žáky podle §20 ŠZ, zejména organizovaných krajem, i na žáky s nedostatečnou znalostí češtiny před nástupem do SŠ i během studia na SŠ.**
- Dále se **doporučuje posoudit úpravu zkoušky (zvl. způsob hodnocení) z českého jazyka ve společné části maturitní zkoušky a jednotné přijímací zkoušky s ohledem na specifika žáků-cizinců²⁰.**

Je zřejmé, že výše popsané změny není možné zajistit okamžitě. Je ale potřebné jim začít bezodkladně věnovat náležitou pozornost a naplánovat jejich naplnění. V současné situaci se nabízí jako vhodné naplánovat například pilotní ověření přípravných kurzů v krajích specifickou výzvou v rámci připravovaného Operačního programu Jan Ámos Komenský, který je v gesci MŠMT.

²⁰ Více v **Zpráva z monitoringu pedagogické realizace podpůrných opatření pro žáky – cizince v roce 2018**, NÚV, 2018, dostupné na https://www.meta-ops.cz/sites/default/files/nuv-zprava-monitoring_ss-2018_1.pdf.

Institucionalizace jazykové přípravy před vstupem na SŠ s ohledem na statut studenta a státní sociální podporu

MŠMT	MPSV	MV
<p>Vyhláška č. 19/2014 Sb. Vyhláška o zápisu vzdělávacích institucí do seznamu vedeného pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění a o studiu v jednoletých kurzech cizích jazyků s denní výukou §6 Obsah, rozsah, organizace a ukončování studia (1) Obsahem kurzu je studium jazyků odpovídající příslušné úrovni podle Společného evropského referenčního rámce (dále jen „referenční rámec“), a to a) v základní úrovni, která je porovnatelná se znalostí cizího jazyka na úrovni A1 nebo A2 podle referenčního rámce, nebo b) v úrovni navazující na maturitní zkoušku z příslušného cizího jazyka, která je porovnatelná se znalostí cizího jazyka na úrovni B1 nebo vyšší podle referenčního rámce. (3) Rozsah studia je nejméně 4 vyučovací hodiny denně v pětidenním vyučovacím týdnu v kurzu pro jeden cizí jazyk.</p>	<p><u>Zákon č. 117/1995 Sb.</u></p> <p>Zákon o státní sociální podpoře (úplné znění) § 11, Nezaopatřené dítě a) se soustavně připravuje na budoucí povolání § 12, Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání (1) Za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání se považuje: a) studium na středních a vysokých školách v České republice, f) studium v České republice, které je podle <u>§ 15</u> svým rozsahem a obsahem postaveno na roveň studiu na školách uvedených v <u>písmenu a)</u> a uskutečňuje se v jednoletých kurzech cizích jazyků s denní výukou v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem a uskutečňovaných právníky a fyzickými osobami pro osoby, které úspěšně vykonaly první maturitní zkoušku nebo absolutorium v konzervatoři v kalendářním roce, ve kterém zahajují toto studium, §15 Vzdělávací instituce a osoby, které uskutečňují studium podle § 12 odst. 1 písm. f) (dále jen „vzdělávací instituce“), jsou uvedeny v seznamu vzdělávacích institucí poskytujících jednoleté kurzy cizích jazyků s denní výukou (dále jen „seznam“), který vede Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí vzdělávací instituce do seznamu zařazuje.</p>	<p>Účastí v kurzu se nenaplní podmínka nezaopatřenosti uvedená v § 66 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. Účast v kurzu nemůže být použita pro naplnění účelu „studium“ u dlouhodobého pobytu. Situace klientů podle typu pobytů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - trvalý pobyt – možnost evidence na ÚP (úhrada zdravotního pojištění) – po domluvě s centrální metodickou Úřadu práce hl. m. Prahy bylo vyjednáno, že účast v tomto kurzu bude považována za plnění individuálního plánu mladistvého. - ŽOMO – lze evidovat na ÚP - Azylant – lze evidovat na ÚP - dlouhodobý pobyt za účelem sloučení rodiny – bez pojištění, statutu studenta, nutně platit si komerční zdrav. pojištění
<p>Potřeba změnit: - vymezit spolu s MPSV instituce, které mohou tento kurz poskytovat, tak aby to mohly být např. i SŠ či ZŠ (nebo jiné instituce?) - přizpůsobit obsah kurzu v popisu (§6, nové písmeno?)</p>	<p>Potřeba změnit: - přidat do §11 další písmeno (nebo podřadit přípravný jazykový kurz pod písmeno f)) – kurz nenavazuje na maturitní zkoušku, ale na ukončení ZŠ - vymezit spolu s MŠMT instituce, které mohou tento kurz poskytovat, tak aby to mohly být např. i SŠ či ZŠ (nebo jiné instituce?)</p>	